

ยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ บริเวณพื้นที่ชายแดนของไทย*

Strategic Sustainable Development for the Special Economic Zone at Border Frontier of Thailand

ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์

Natnaporn Aeknarajindawat

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Email: Touch_life@outlook.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดน จังหวัดมุกดาหารเพื่อความยั่งยืน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก มีจำนวนผู้ให้ข้อมูล 24 คน และการสนทนากลุ่มย่อย โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เจริญเติบโตและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนการพัฒนาให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อขยายโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนในพื้นที่พร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้แก่เมืองชายแดนไปสู่การเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้วยการสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นทั้งในด้านมิติ 1) การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน 2) การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนและ 3) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพื่อความยั่งยืนประกอบด้วย 1) ความชัดเจนและความต่อเนื่องของนโยบาย 2) ความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการผลักดันโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างจริงจัง มั่นคง และไม่รีรอ 3) กลไกการพัฒนาที่คำนึงถึงความยั่งยืนและสมดุล 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการขนส่งผ่านแดนและ 5) การปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการลงทุน สำหรับอุปสรรคและปัญหา ได้แก่ 1) ความชัดเจนของนโยบาย 2) ด้านเงินลงทุน 3) ด้านการเมือง และ 4) ด้านผลกระทบด้านลบจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีข้อเสนอแนะว่ารัฐบาลจะต้องมีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนและผลักดันโครงการอย่างจริงจัง วางแผนนโยบาย ปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายและบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์; การพัฒนา; เขตเศรษฐกิจพิเศษ

Abstract

Research on strategic sustainable development for the special economic zones at the border frontier of Thailand. The objective is to study strategic sustainable development for the special economic zone in the border area of Mukdahan province. By using qualitative research with document research. There are 24 key informants to in-depth interviews and focus group discussions. By defining a strategy for the development of border economic areas to grow and compete sustainably including increasing the efficiency of driving development to achieve tangible results. To expand economic opportunities for communities to provide space and strengthen the border cities to become special economic zones. To attract investment from domestic and international. To improve the quality of life of people in the area. Have employment and increase community income. The results showed that the development of special economic zones in the border area to achieve sustainability by creating balance in both dimensions 1) sustainable economic development 2) sustainable social development and 3) sustainable environmental development. With the development strategy for the special economic zone for the border, consisting of 1) clarity and continuity of the policy 2) the government's determination to push the development of special economic zones seriously, firmly and reluctantly 3) development mechanisms with regard to sustainability and balance 4) infrastructure development to support and facilitate transportation through the border, and 5) amendments to laws that are still obstacles to investment. For obstacles and problems, including 1) clarity of policy 2) investment 3) politics and 4) negative impacts from the establishment of special economic zones. With recommendations that the government must have a strong commitment to drive and drive the project seriously, plan policies, improve regulations, laws, and integration of the work of government agencies, all related agencies.

Keywords: Strategy; Development; Special Economic Zone

บทนำ

ตามที่รัฐบาลได้ประกาศนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งมุ่งเน้นที่จะสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับเงื่อนไขในแต่ละภูมิภาคและต้องการเปิดความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ภูมิภาคและพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เจริญเติบโตและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนรวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อน เพื่อหาแนวทางดำเนินการในแต่ละกลุ่มเป้าหมายตามทิศทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Choomueang, 2018) การพัฒนาภาคและเมืองให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อขยายโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนในพื้นที่ พร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้แก่เมืองที่เป็นชุมชนศูนย์กลางของภูมิภาคและเมืองชายแดน ซึ่งมีศักยภาพที่จะเป็นประตูการค้าที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ ให้สามารถเชื่อมโยงกับศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศ อันจะเป็นการพัฒนาฐานการผลิตใหม่ของประเทศในระยะยาว ซึ่งส่งผลถึงการท่องเที่ยวที่เป็นรายได้หลักให้กับคนในชุมชน เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขแบบบูรณาการ (Damrongsiri, 2017) เพื่อดำรงสภาพแห่งสามัคคีธรรมหรือความมีภราดรภาพให้คงไว้ในท้องถิ่น แล้วพัฒนาและกอบกู้ความเป็นพี่เป็นน้องที่มีความรัก ความผูกพัน ความห่วงหาอาทร ความช่วยเหลือเกื้อกูล ความร่วมแรงร่วมใจ และความปรารถนาดีให้เกิดขึ้น (Brahmakappa, 2018)

การดำเนินการในการพัฒนา จะต้องรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ อาทิ ด้านการเกษตร ด้านการค้า ด้านการท่องเที่ยวและบริการ และด้านอุตสาหกรรม ซึ่งการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมไทยที่ผ่านมาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากการที่มีนิคมอุตสาหกรรมที่ดำเนินงานโดยภาครัฐจำนวน 29 แห่ง และนิคมอุตสาหกรรมที่ร่วมดำเนินงานกับภาคเอกชนจำนวน 30 แห่ง ซึ่งนิคมอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมดังกล่าวมีพื้นที่รวมกันถึง 85,000 ไร่ เป็นที่ตั้งโรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงงานประเภทร่วมทุน (joint venture) กับต่างประเทศเป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เนื่องจากอยู่ภายใต้ข้อบังคับของพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งกำหนดให้การพัฒนาพื้นที่เฉพาะเป็นเขตอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมส่งออกเท่านั้น จึงไม่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน ต่อมา รัฐบาลจึงได้เห็นชอบตราพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อพัฒนาพื้นที่ 10 จังหวัดขึ้นบังคับใช้ เนื่องจากเห็นว่าบทบัญญัติบางประการของพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534, พ.ศ. 2539 และ พ.ศ. 2550) ไม่เอื้อต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพได้ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนทั้ง 10 แห่ง โดยเฉพาะจังหวัดมุกดาหาร

การขับเคลื่อนยังเป็นไปด้วยความล่าช้า เนื่องจากยังมีปัญหาในเรื่องความไม่ชัดเจนของนโยบายภาครัฐ เงินทุน การจัดหาที่ดิน ตลอดจนกฎระเบียบต่างๆ ที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาหาทางปรับปรุง แก้ไขเพื่อให้การนำนโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนจังหวัดมุกดาหาร สามารถขับเคลื่อน และบรรลุเป้าหมายไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ความชัดเจนของนโยบาย การสนับสนุนนโยบายอย่างต่อเนื่อง ความเป็นไปได้ทางการเมือง หน่วยงานปฏิบัติที่มีสมรรถนะที่เพียงพอ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารงาน และการแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษล้วนเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี ซึ่งจะต้องกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพื่อความยั่งยืนของจังหวัดมุกดาหารต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดมุกดาหารเพื่อความยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาอุปสรรคและปัญหาการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดมุกดาหารเพื่อความยั่งยืน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดมุกดาหารเพื่อความยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ควรประกอบด้วย 1) ที่มานโยบาย (source of policy) 2) ความชัดเจนของนโยบาย (clarity of policy) 3) การสนับสนุนนโยบาย (support for the policy) 4) ความซับซ้อนในการบริหารงาน (complexity of the administration) 5) สิ่งจูงใจของผู้ปฏิบัติ (incentives for implementors) และ 6) การจัดสรรทรัพยากร (resource allocation) (Brever & Deleon, 1983) นอกจากนี้ยังต้องเกี่ยวข้องกับประเด็น คือ 1) ระดับความร่วมมือของผู้รับนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อผู้ออกคำสั่งหรือผู้กำหนดนโยบาย 2) การบรรลุผลการปฏิบัติตามนโยบายด้วยความราบรื่นและปราศจากปัญหา และ 3) นโยบายนั้นก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติตามที่พึงปรารถนา (Ripley & Franklin 1982) นอกจากนี้ในการปฏิบัติต้องคำนึงถึงรายละเอียด ได้แก่ 1) คุณลักษณะของนโยบาย 2) วัตถุประสงค์ของนโยบายที่มีความชัดเจน 3) ความเป็นไปได้ในทางการเมือง 4) ความถูกต้องทางทฤษฎีและเทคโนโลยี 5) ความเพียงพอของทรัพยากร 6) ลักษณะของหน่วยงานที่มีโครงสร้างเหมาะสม

7) ทศนคติของผู้ปฏิบัติและ 8) ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (Chandarasozi, 2005)

แนวคิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดน

นโยบายเศรษฐกิจพิเศษมีผลกระทบต่อการค้าและการท่องเที่ยวในระดับน้อย ผลกระทบด้านการลงทุน ด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม มีผลกระทบในระดับมาก ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดและในพื้นที่ต้องปรับยุทธศาสตร์ในการบริหารงานและบทบาทให้สอดคล้องกันกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการมีคนงานต่างด้าวที่อาจจะกระทบถึงความมั่นคงปลอดภัยและผลกระทบที่จะเกิดกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยปรับปรุงนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษด้วยการรับฟังเสียงเรียกร้องและปัญหาของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน (Yaweera, 2005)

ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ผลกระทบทางเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง สังคมและกฎหมาย สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และสาธารณสุขโรค จึงต้องมีการเตรียมการและการเตรียมพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยจัดตั้งศูนย์พัฒนาผู้ประกอบการใหม่ มีการจัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จเพื่อบริการข้อมูล และประสานงานในด้านต่าง ๆ ให้ผู้ประกอบการในจังหวัดจัดตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาต่าง ๆ การให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านกฎหมาย การแก้ปัญหความขัดแย้งในสังคม การเฝ้าระวังปัญหาของแรงงานข้ามชาติ การจัดการขยะในชุมชนและการบำบัดน้ำเสีย การจัดทำแผนผังกำหนดพื้นที่ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุกทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การสืบสานวัฒนธรรมที่สำคัญในท้องถิ่น (Kallayanamit, C. et al., 2015)

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษและมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมีผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เรื่องมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ และขยะที่เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจะต้องจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจเข้ามาสอดส่องดูแลและจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้ง มีการบังคับใช้กฎหมายผังเมืองให้ชัดเจนเพื่อมิให้มีการบุกรุกทำลายป่า เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ในด้านของการจัดอบรม การให้ความรู้ในเชิงปฏิบัติ และการให้เงินทุน โดยมีหน่วยงานที่คอยชี้แนะและให้คำปรึกษาดูตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (Wangklon and Yirong, 2015)

ศักยภาพในการจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจะเกิดขึ้นได้ต่างต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งทางด้านการค้า การลงทุน การคมนาคมขนส่ง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนวัตถุดิบ จึงต้องอาศัยการค้าระหว่างเพื่อนบ้าน เป็นจุดเชื่อมโยงในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ และภายในประเทศต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น ให้เกิดการประสานความร่วมมือการทำงานให้สอดคล้องกัน ตลอดจนมีเป้าหมายพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาคน เร่งเสริมงบประมาณพัฒนาท้องถิ่นให้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมการค้าการลงทุนให้มีโอกาสแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ ดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมควบคู่

กันไปกับเรื่องการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้เป็นจุดแข็งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป เร่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นแนวทางและเตรียมความพร้อมในการรองรับกับวิถีชีวิตที่จะเปลี่ยนแปลง จากความเป็นอยู่อย่างพอเพียงเป็นแนวเศรษฐกิจที่ทันสมัยไร้พรมแดน (Tanlapjut, 2005)

องค์ประกอบทางด้านกายภาพและการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ การวางผังเมืองให้เป็นระบบ การคมนาคมขนส่งให้มีความสะดวกปลอดภัย จัดสรรที่ดินให้เหมาะสมอย่างเป็นระบบ สนับสนุนให้เปิดเสรีการค้า เขตปลอดภาษี สนับสนุนด้านการค้าชายแดน ส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาแรงงานให้ได้มาตรฐาน เชื่อมโยงระบบการคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้าน มีมาตรการร่วมกันในการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่ง ระบบตรวจสอบสินค้า การลงทุนในเศรษฐกิจให้พิจารณาเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการวางผังเมืองและนโยบายภาครัฐ (Saengjan, 2015) โครงสร้างการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษควรเป็นรูปแบบคณะกรรมการ 12 คน จากผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานส่วนกลาง ผู้ทรงคุณวุฒิหน่วยงานในพื้นที่ ตัวแทนภาคเอกชนและตัวแทนภาคประชาชนในพื้นที่ (Sukyaipat, 2017)

แนวทางการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทย จะต้องพิจารณาอย่างรอบด้านในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยศึกษาจากความสำเร็จและความล้มเหลวของเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้การบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจมีความคล่องตัว ดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ ในขณะเดียวกันก็เพื่อให้รัฐบาลสามารถดูแลด้านความมั่นคงและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการขยายตัวทางการค้าในระดับภูมิภาคอาเซียน การดำเนินการของเขตเศรษฐกิจพิเศษและการประกอบกิจการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องสอดคล้องกับหลักการพัฒนายั่งยืน (sustainable development) ประชาชนในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและกำกับดูแลการดำเนินการของเขตเศรษฐกิจพิเศษ (public participation) รวมถึงการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในระดับภูมิภาคและในระดับท้องถิ่นในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกับนโยบายของเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Montraphadung, 2016)

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษและมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมีผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เรื่องมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ และขยะที่เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจะต้องจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจเข้ามาสอดส่องดูแลและจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ในขณะเดียวกันก็เพื่อให้รัฐบาลสามารถดูแลด้านความมั่นคงและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการขยายตัวทางการค้าในระดับภูมิภาคอาเซียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เชิงวิเคราะห์นโยบาย (Policy Analysis) และกฎระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนายั่งยืนในเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทยจังหวัดมุกดาหาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (focus group discussion) ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนายั่งยืนในเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทยจังหวัดมุกดาหารโดยมีขั้นตอนดังนี้

การศึกษาประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ก. สังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว โดยทำการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- เอกสารเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยและต่างประเทศ
- เอกสารเกี่ยวกับนโยบายและกฎระเบียบของไทยที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษและการค้าระหว่างประเทศ
- เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในเชิงพื้นที่ของจังหวัดมุกดาหาร

ข. จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเบื้องต้นและสำรวจภาคสนามที่จังหวัดมุกดาหาร เพื่อสร้างความรู้เข้าใจเกี่ยวกับโครงการ ตลอดจนสัมภาษณ์เชิงลึก (in-dept interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดมุกดาหาร โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive selective) จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลโดยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหา และเรียบเรียงไว้ตามลำดับในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนายั่งยืนในเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทยจังหวัดมุกดาหาร และจัดการสนทนากลุ่มย่อย (focus group discussion) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบโอกาส ปัญหาและอุปสรรค และความพร้อมต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทยจังหวัดมุกดาหาร

ค. ประมวลผลข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด เพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนายั่งยืนการดำเนินงานที่เหมาะสม และความพร้อมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทยจังหวัดมุกดาหาร

ง. จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดมุกดาหาร โดยพิจารณาและการดำเนินการของเขตเศรษฐกิจพิเศษ บริเวณพื้นที่ชายแดนของไทยจังหวัดมุกดาหาร

ผลการวิจัย

การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ถือเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคม ท้องถิ่นนั้นให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น ในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจะต้อง ดำเนินการตามหลักการพัฒนายั่งยืนคือ การสร้างสมดุลระหว่าง 3 มิติของการพัฒนา ซึ่งได้แก่ (1) มิติการ พัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ กระจายรายได้ให้เอื้อ ประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะคนที่มีรายได้น้อย (2) มิติการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน เป็นการ พัฒนาคนให้มีความรู้มีสมรรถนะและมีผลิตภาพสูงขึ้น ส่งเสริมให้เกิดสังคมที่มีคุณภาพ และเป็นสังคมแห่ง การเรียนรู้ และ (3) มิติการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ระบบนิเวศ สามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมด้วยการปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมในระดับที่ระบบนิเวศสามารถดูดซับ และทำลายมลพิษนั้นได้ โดยให้สามารถผลิตมาทดแทนทรัพยากรประเภทที่ใช้แล้วหมดไปได้ ทั้งนี้ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษที่ยั่งยืนจะต้องทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีระบบสังคมที่เป็นสังคม ธรรมรัฐ มีระบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคงไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก มีคุณภาพ สิ่งแวดล้อมที่ดี ประชาชนรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นฐานในการผลิตเพื่อนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่อไป

ประเด็นยุทธศาสตร์ ประตุการคำ การลงทุนเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล จากวิสัยทัศน์ (vision) พันธกิจ (mission) และจุดมุ่งหมาย ของแผนการพัฒนารัฐวิสาหกิจสามารถนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ สำคัญโดยเฉพาะ 1) การส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนและพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อันมี แนวทางพัฒนาหลักและพัฒนารอง คือ การส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษชายแดน 2) การสนับสนุนและยกระดับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ 3) การส่งเสริมให้ภาคประชาชนและภาคีการพัฒนาที่ เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา 4) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม 5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ 6) การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรภาครัฐ แรงงาน และผู้ประกอบการ เพื่อรองรับเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษวิสาหกิจ โดยยึดแนวทางที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้

มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะความรู้สร้างระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง รักษาทุนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างความมั่นคงภายในประเทศ และส่งเสริมการบูรณาการการทำงาน หนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ มุ่งเน้นการพัฒนากายภาพโครงสร้าง พื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งการเชื่อมโยงเครือข่ายโทรคมนาคม และการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่เมือง การเชื่อมโยงการเดินทางและขนส่งสินค้า ระหว่างประเทศ

สรุปประเด็นสำคัญจากแนวโน้มและความท้าทายที่มีผลต่อการพัฒนาจังหวัดจากนโยบายที่สำคัญ คือ แผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เป็นแนวทางที่สำคัญในการนำมาพัฒนาจังหวัดที่มีผลต่อการดำเนินการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในแต่ละด้าน ได้แก่ 1) ด้านการค้า/เขตเศรษฐกิจพิเศษ มีสาระสำคัญคือ การสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐาน และคมนาคมเพื่อรองรับการค้าและเขตเศรษฐกิจพิเศษ การใช้ประโยชน์จากเส้นทางในการเพิ่มมูลค่าการค้า และเขตเศรษฐกิจพิเศษ ต้องช่วยให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้นในหลากหลายมิติ 2) ด้านเศรษฐกิจ มีสาระสำคัญ คือ มุ่งสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ เพื่อพัฒนาภาค เมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ ตามศักยภาพ โอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่ และปรับโครงสร้างของห่วงโซ่มูลค่าเพื่อก่อให้เกิดเศรษฐกิจที่มี มูลค่าสูง และกระจายรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น 3) ด้านอุตสาหกรรม มีสาระสำคัญคือ พัฒนา ประสิทธิภาพการผลิตและยังสามารถเชื่อมโยงกับฐานการผลิตของท้องถิ่นได้ 4) ด้านสังคม มีสาระสำคัญคือ สร้างความเสมอภาคในสังคม สร้างโอกาสและความมั่นคงในการอาชีพ การศึกษา และการเข้าถึงสวัสดิการ พัฒนาเมืองและชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชาชนมีความมั่นคง มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม มีสาระสำคัญคือ สร้างการผลิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ควบคุมคุณภาพ สิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับมาตรฐาน การสะสม/บ่งชี้องค์ความรู้/ผลงานวิจัย

อุปสรรคและปัญหาการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

1. อุปสรรคด้านความชัดเจนของนโยบาย โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่รัฐบาลให้ความ เห็นชอบ ยังขาดความชัดเจนในรายละเอียดและไม่สามารถกำหนดแผนการพัฒนาที่ชัดเจนได้ ส่งผลกระทบ ต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน ทำให้เกิดความล่าช้า เนื่องจากนักลงทุนต้องรอความชัดเจนในเรื่องนี้จาก รัฐบาล

2. อุปสรรคด้านเงินทุน เนื่องจากเป็นโครงการขนาดใหญ่ต้องการสนับสนุนจากแหล่งทุนอย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะต้องดึงนักลงทุนจากต่างชาติมาเป็นผู้ร่วมลงทุน แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องความชัดเจนของ นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษในเรื่องรายละเอียดต่างๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนทั้งไทยและ ต่างประเทศ

3. อุปสรรคด้านการเมือง เนื่องจากนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2547 และได้มีการผลักดันมาหลายยุคหลายสมัย แต่ยังไม่มีการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวได้คืบหน้า เท่ากับรัฐบาลในชุดปัจจุบัน ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา แต่ในด้านรายละเอียดของ โครงการนี้ของรัฐบาลชุดปัจจุบันก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนแน่นอนพอที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ นักลงทุน

4. อุปสรรคและปัญหาด้านผลกระทบด้านลบจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยในด้านเศรษฐกิจ ย่อมที่จะมีผลต่อการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวที่มีอยู่ เช่น การค้าชายแดน การค้าพาณิชย์กรรม การจัดเก็บภาษีของท้องถิ่น ระบบเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ในด้านการเมือง การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษย่อมมีผลกระทบต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งมีผลกระทบต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ในด้านสังคม ย่อมมีผลต่อประชาชนในพื้นที่โดยตรงทั้งในด้านการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ความเสมอภาคระหว่างชุมชนกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ และที่สำคัญ มีผลต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เป็นต้น ในด้านสิ่งแวดล้อม การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษย่อมมีผลให้เมืองขยายตัวมากขึ้น มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกินศักยภาพของระบบนิเวศ รวมถึงการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม จะก่อให้เกิดมลพิษและสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบอย่างรุนแรง และในด้านวัฒนธรรม ย่อมมีผลกระทบต่อขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น ที่อาจถูกครอบงำจากวัฒนธรรมยุคใหม่ที่หลั่งไหลเข้ามาพร้อมกับความเจริญเติบโตของจังหวัด ซึ่งจากสถานการณ์เหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาความเป็นจริงที่เกิดขึ้นตรงกันข้ามกับเป้าหมายของแผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดมุกดาหาร

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพื่อความยั่งยืน

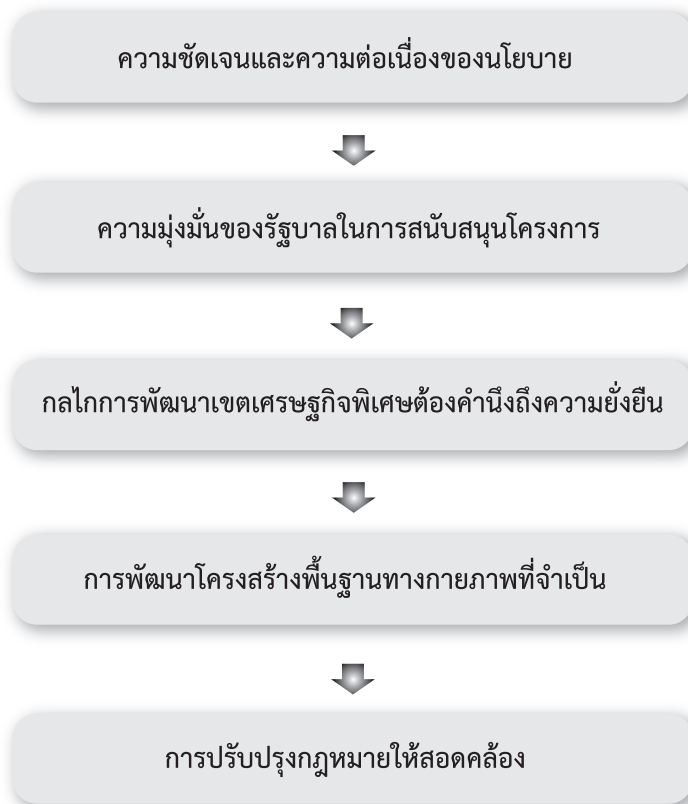
1. ความชัดเจนและความต่อเนื่องของนโยบาย นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ต้องมีความชัดเจนในรายละเอียดและความต่อเนื่องของนโยบาย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและแหล่งทุนที่จะให้การสนับสนุน

2. ความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการสนับสนุนโครงการ รัฐบาลต้องมีความมุ่งมั่นผลักดันโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษให้บรรลุผลตามเป้าหมายอย่างจริงจังและแน่วแน่มั่นคง รัฐบาลไม่ควรรีรอ ปล่อยให้ความเลอะเลือนผ่านไป รัฐบาลต้องขับเคลื่อนโครงการเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. กลไกการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องคำนึงถึงความยั่งยืน ด้วยการให้เกิดความสมดุลของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมในพื้นที่ การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษต้องเป็นการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่จำเป็นต่อโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ตลอดจนการพัฒนาระบบสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการขนส่งผ่านแดน

5. การปรับปรุงกฎหมายแห่งระเบียบให้สอดคล้องและเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อเป็นการสนับสนุนและดึงดูดเงินลงทุนที่จะมาลงทุนทั้งชาวไทยและต่างชาติสามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

การอภิปรายผล

นโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ต้องมีความชัดเจนและต่อเนื่องตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นและเสียงเรียกร้องจากประชาชน โดยรัฐบาลจะต้องมีความมุ่งมั่น ผลักดันโครงการอย่างจริงจัง มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งช่วยเหลือประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยการศึกษาผลสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดตั้งและพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของต่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน กลไกการพัฒนาของภาครัฐต้องมีการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง เพื่อการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่องนี้ โดยยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติในเรื่องวัตถุประสงค์และคุณลักษณะของนโยบายต้องมีความชัดเจนและต่อเนื่อง หน่วยงานที่ปฏิบัติมีสมรรถนะเพียงพอ ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Ripley & Frankin, 1982; Chandarasozn, 2005) นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับ

ยุทธศาสตร์ในการบริหารงานและแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษให้แก่ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ต้องร่วมมือประสานงานกันโดยภาครัฐและรัฐบาล ต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเตรียมพร้อมรองรับวิถีชีวิตที่จะเปลี่ยนแปลง มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจเพื่อเข้ามาดูแลปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการจัดตั้งและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ ผู้ประกอบการในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ (Kallayanamit, C. et al., 2015; Wangklong, and Yirong, 2015; Yaweera, 2005; Tanlapjut, 2005) ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้งในระยะสั้นและระยะยาวด้วยการ ศึกษาจากความสำเร็จและความล้มเหลวของเขตเศรษฐกิจพิเศษในต่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน โดยให้สอดคล้องกันกับหลักการพัฒนาย่างยั่งยืนและจัดวางระบบผังเมืองให้เป็นระบบและเหมาะสมเพื่อ สนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Montraphadung, 2016; Saengjan, 2015) ย่อมมีผลต่อ ประชาชนในพื้นที่โดยตรงทั้งในด้านการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ความเสมอภาคระหว่างชุมชนกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ และที่สำคัญ มีผลต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของรัฐบาลสามารถดำเนินการไปได้อย่างบรรลุ ผลสำเร็จด้วยดี รัฐบาลจะต้องมีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนและผลักดันโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ อย่างจริงจัง เนื่องจากรัฐบาลยุคปัจจุบันมีความมั่นคงในทางการเมือง จะต้องใช้เป็นโอกาสในการผลักดัน โครงการให้บรรลุผลสำเร็จ ระเบียบกฎหมายใดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคจะต้องทำการแก้ไข ต้องวางแผน เรื่องนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของประเทศระยะยาว รวมทั้งการ บูรณาการทำงานของหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสนับสนุนและ ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถดำเนินการไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

References

- Brahmakappa, A. (2018). The Political Communication of Resolving Conflict on Public Policy: A Case Study of Mae Wong Dam Project. *Journal of Arts Management*, 2(2), 79-88.
- Breuer, Garry D. and Peter DeLeo. (1983). *The Foundation of Policy Analysis*. Homewood. Illinois: The Dorsey Press.
- Chandarasozn, V. (2005). *An Integrated Theory of Public Policy Implementation*. Bangkok: Sahaiblog Publishing.
- Choomueang, S. (2018). Anti-Corruption Network of Local Government Organizations in the Group of Government Officials and State Officials. *Journal of Arts Management*, 2(2), 89-102.
- Damrongsiri, T. (2017). The Integrated Scuba Tourism Management case study at Koh Tao, Koh Tao District, Phangan, Surathane. *Rajapark Journal*, 11(21), 10-22.
- Department of Foreign Trade. (2001). *Border Trade Statistics Report/Cross the Border*. Retrieved February 2, 2018 from <http://www.dft.moc.go.th>.
- Kallayanamit, C. et al. (2015). *Special Economic Development Zone, Nong Khai Province*. Seminar Document for Seminar Program to set the Framework for the Establishment of Special Economic Zones According to the Government Policy of the Fiscal Year 2015.
- Montrapadung, S. (2016). *Special Economic Zones to Support ASEAN Economic Community*. Retrieved March 1, 2018 from https://www.oss.songkhla.go.th/files/com_news/20150813_kxluhuba.pdf
- Mukdahan Governor's office. (2017). *4 years Provincial Development Plan. (2018-2021)*. Retrieved February 2, 2018 from http://www.mukdahan.go.th/pdf/planc2561_2564.pdf
- Office of Permanent Secretary of Nature Resources and Environment. (2013). *Introduction to Sustainable Development*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Ripley, R. & Franklin, G. (1982). *The Bureaucracy and Public Policy*. Chicago: Dorsey.

- Saengjan, P. (2015). *Physical Elements and Land use for the Development of Special Economic Zones, Case Study Mukdahan Province*. Documentation of Academic Conferences in the Region and City Planning for the Year 2015: Resilient City June 2015, Faculty of Architecture and Urban Planning, Thammasat University.
- Special Economic Commission for Commerce and Industry, Senate. (2013). *Special Economic Zone Draft Aet*.
- Sukyaipat, S. (2017). *A Management Prototype of Tak Special Economic Development Zone*. Dissertation Ph.D. in Management. Siam University.
- Tanlapjut, N. (2005). *Management potential of the special border economic zone of Chiang Rai Province*. Master of Political Science Thesis. Chiang Mai University.
- Wangklong, I. and Yirong, P. (2015). *Guidelines for the Development of Basic Infrastructure for the Development of Special Economic Zones in Chiang Rai Province*. Received March 1, 2018 from <http://rs.mfu.ac.th/obels/?p=822>
- Yaweera, W. (2005). *Impact of Special Economic Zone Policy on Maesai District Chiang Rai Province*. Master of Public Administration Thesis, Mae Fah Luang University.